

# **DISTANT TA'LIMDA QO'LLANILADIGAN PEDAGOGIK SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR FOYDALANISH**

**Turapova Aziza Usmanovna<sup>1</sup>, Nasrullayeva Zilola Sherzod qizi<sup>2</sup>**

*<sup>1</sup>Toshkent Amaliy Fanlar universitetida o'qituvchi*

*<sup>2</sup>Toshkent Amaliy fanlar universiteti, Pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim kafedrası 1-kurs  
talabasi*

*<sup>1</sup>E-mail: aziza.turapova8391@gmail.com*

*<sup>2</sup>E-mail: afsun176@gmail.com*

## **Annotatsiya:**

Ushbu maqolada distant ta'limda qo'llaniladigan pedagogik metodlar sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalar foydalanish o'rganiladi. O'qitish jarayonida interaktiv metodlar, mustaqil o'qitish, guruh ishlari va forumlar orqali ta'limni samarali tashkil etish imkoniyatlari muhokama qilinadi. Shuningdek, distant ta'limda duch kelinadigan texnik muammolar va motivatsiya yetishmasligi kabi qiyinchiliklar tahlil qilinadi. Ushbu maqolaning maqsadi ta'lim jarayonini yanada takomillashtirish uchun taklif va tavsiyalar berishdir.

Shuningdek, maqolada distant ta'limda duch kelinadigan texnik muammolar va motivatsiya yetishmasligi kabi qiyinchiliklar tahlil qilinadi. Ushbu muammolar o'quvchilarning motivatsiyasiga va ta'lim jarayonining sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ushbu maqolaning maqsadi ta'lim jarayonini yanada takomillashtirish uchun taklif va tavsiyalar berishdir, shuningdek, o'quvchilar va o'qituvchilar uchun samarali strategiyalarni ishlab chiqishga yordam berishdir. Bunday yondashuv, o'zaro aloqalarni va ta'lim sifatini yaxshilashga xizmat qilishda sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalarni o'rni jida katta.

## **Аннотация:**

В данной статье рассматривается использование искусственного интеллекта и цифровых технологий в педагогических методах дистанционного образования. В процессе обучения обсуждаются возможности эффективной организации обучения посредством интерактивных методов, самостоятельного обучения, групповой работы и форумов. Также анализируются технические проблемы и отсутствие мотивации в дистанционном образовании. Цель данной статьи — внести предложения и рекомендации по дальнейшему совершенствованию образовательного процесса.

В статье также анализируются технические проблемы и отсутствие мотивации в дистанционном образовании. Эти проблемы могут негативно повлиять на мотивацию студентов и качество образовательного процесса. Цель данной статьи – предоставить предложения и рекомендации по дальнейшему совершенствованию образовательного процесса, а также помочь учащимся и преподавателям разработать эффективные стратегии. Подобный подход играет большую роль для искусственного интеллекта и цифровых технологий на службе улучшения коммуникации и качества образования.

**Annotation:**

This article examines the use of artificial intelligence and digital technologies in pedagogical methods used in distance education. Possibilities of effective organization of education through interactive methods, independent teaching, group work and forums are discussed during the teaching process. Technical problems and lack of motivation in distance education are also analyzed. The purpose of this article is to make suggestions and recommendations for further improvement of the educational process.

The article also analyzes technical problems and lack of motivation in distance education. These problems can negatively affect the motivation of students and the quality of the educational process. The purpose of this article is to provide suggestions and recommendations for further improvement of the educational process, as well as to help students and teachers develop effective strategies. Such an approach has a great role for artificial intelligence and digital technologies in the service of improving communication and the quality of education.

**Kalit so'zlar:** distant ta'lim, pedagogik metodlar, sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalar, foydalanuvchi tajribasi, interaktiv o'qitish, guruh ishlari, o'z-o'zini o'qitish, texnik muammolar, motivatsiya, ta'lim jarayoni, maslahatlar.

**Ключевые слова:** дистанционное образование, педагогические методы, искусственный интеллект и цифровые технологии, пользовательский опыт, интерактивное обучение, групповая работа, самообучение, технические проблемы, мотивация, учебный процесс, советы.

**Keywords:** distance education, pedagogical methods, artificial intelligence and digital technologies, user experience, interactive learning, group work, self-study, technical problems, motivation, educational process, advice.

**Kirish**

Distant ta'lim – bugungi kunda ta'lim tizimining eng muhim va zamonaviy yo'nalishlaridan biridir. Ushbu model ta'lim jarayonini o'rganish va o'qitish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Distant ta'limning tez sur'atlarda rivojlanishi, internet va raqamli texnologiyalarining tarqalishi bilan

bog'liqdir. Shuningdek, global pandemiya davrida, ko'plab ta'lim muassasalari faoliyatini davom ettirish maqsadida ushbu formatga o'tishlariga to'g'ri keldi.

Bugungi kunda distant ta'limni yanada samarali qilishda **sun'iy intellekt texnologiyalari** muhim rol o'ynamoqda. Sun'iy intellekt o'quv jarayonini avtomatlashtirish, o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qilish va individual ta'lim yo'nalishlarini shakllantirish imkonini beradi.

Distant ta'lim nafaqat o'quvchilar uchun, balki o'qituvchilar uchun ham yangi pedagogik metodlar va strategiyalarni joriy etishni talab qiladi. O'qituvchilar o'z darslarini onlayn platformalarda qanday qilib samarali o'tkazish, o'quvchilarning qiziqishini oshirish va ularni motivatsiya qilishga qaratilgan yangi yondashuvlarni o'rganishlari zarur[1].

O'z-o'zini o'qitish, interaktiv darslar, guruh ishlari, va internetda fikr almashish platformalari kabi pedagogik metodlar, o'quvchilarning ta'lim olish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Lekin, bunday ta'lim modelining muvaffaqiyati ko'pincha foydalanuvchilarning tajribasiga, o'qitish jarayoniga bo'lgan motivatsiyasiga va texnologiyalardan foydalanish darajasiga bog'liq. Shu bilan birga, distant ta'lim ko'plab muammolarni ham keltirib chiqaradi. Texnik muammolar, internetga kirishdagi cheklovlar va o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasidagi muloqotning yetarlicha samarali bo'lmasligi kabi omillar o'qitish jarayonini murakkablashtirishi mumkin. Ushbu maqolada distant ta'lim jarayonida qo'llaniladigan metodlar va foydalanuvchi tajribasini chuqurroq o'rganishga harakat qilinadi.

### **Distant ta'lim metodlari va sun'iy intellektdan foydalanish**

**Video darslar:** O'qituvchilar jonli yoki oldindan yozib olingan darslar orqali ma'lumotlarni taqdim etishadi. Jonli darslar vaqtida o'quvchilar savollar berish va o'qituvchi bilan muloqot qilish imkoniyatiga ega. Oldindan yozilgan darslar esa studentlar tomonidan qulay vaqtda tomosha qilinishi uchun tayyorlangan. Video darslar — distant ta'lim jarayonida muhim o'rin tutadigan pedagogik metodlardan biridir. Ular o'qituvchilarning ma'ruza, amaliyot va nazariy materiallarni taqdim etishiga imkon beradi. Video darslar auditoriyaning diqqatini jalb qilish uchun vizual va eshitish resurslarini birlashtiradi. Bu, ma'lumotlarning anglashilishini oshirishga va o'quvchilarning o'zaro aloqasini kuchaytirishga yordam beradi. O'qituvchilar video darslar ichida amaliy mashqlar, masalalar va misollar keltirishi mumkin, bu esa o'quvchilarga tushunmoqchi bo'lgan narsalarni aniq ko'rsatadi. Ko'plab videolar interaktiv elementlarni o'z ichiga oladi, masalan, viktorinalar, savol-javoblar va o'zaro responseslar[1].

➤ **O'z-o'zini o'qitish:** Dars materiallari, videolar, interaktiv modullar va qo'llanmalar shaklida beriladi. O'quvchilarga materialni o'z vaqtida va o'z tezligida o'rganish imkonini beradi. Bu usul o'z-o'zini rivojlantirish va mustaqil fikrlash qobiliyatini oshiradi. O'z-o'zini o'qitish metodi — o'quvchilarning mustaqil ravishda bilim olish va o'z ta'lim jarayonini boshqarish imkonini yaratadigan ta'lim jarayonidir. Bu metodning asosiy maqsadi o'quvchining shaxsiy qiziqishlari, ehtiyojlari va

maqsadlariga mos ravishda ta'lim olishidir. Sun'iy intellekt asosidagi adaptiv ta'lim tizimlari o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qilib, individual o'quv materiallarini tavsiya etadi. Natijada, ta'lim jarayoni shaxsiylashtiriladi hamda o'quvchilarning o'zlashtirish samaradorligi oshadi.

➤ **Moslashuvchanlik:** O'z-o'zini o'qitish zamonaviy ta'limda barqaror o'rin egallab bormoqda va bir qator afzalliklarga ega. O'z-o'zini o'qitish jarayonida o'quvchilar o'z vaqtini va o'qish jadvalini mustaqil boshqarish imkoniyatiga ega. Bu, ular uchun o'rganish jarayonini individual ravishda uyushtirish imkonini beradi.

➤ **Shaxsiy motivatsiya:** O'quvchilar o'z qiziqishlariga va maqsadlariga mos ravishda ta'lim olishlari, ularni yanada motivatsiyalashga yordam beradi. O'z-o'zini boshqarish, o'quvchilarni o'z qiziqishiga ko'ra bilim olishga undaydi.

➤ **Qaror qabul qilish qobiliyati:** O'z-o'zini o'qitish jarayonida o'quvchilar ma'lumotlarni yig'ish, saralash va o'zlarini boshqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi, bu esa ular uchun kelajakda karieralarida muhim ahamiyatga ega.

➤ **Resurslardan foydalanish:** O'quvchilar turli xil resurslardan, jumladan, onlayn darslar, elektron kitoblar va ta'lim portallaridan foydalanishlari mumkin. Bu, o'z-o'zini o'qitish jarayonini yanada boyitadi.

➤ **Muddatlarning erkinligi:** O'quvchilar darslarni o'zlarining ehtiyojlariga mos keladigan vaqtda o'qishlari va o'zlarining o'zgaruvchan jadvaliga mos ravishda belgilashlari mumkin.

## **6. O'z-o'zini o'qitish metodi ham bir qator qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin:**

➤ **Motivatsiya yetishmasligi:** O'quvchilar o'z-o'zini o'qitishda motivatsiya yetishmasligi bilan yuzlashishi mumkin. Bunday holatlarda, o'quvchining o'rganishga qiziqishi yo'qolishi yoki orqaga chekinishi mumkin.

➤ **Rejalar va ta'lim maqsadlari:** O'quvchilar o'z-o'zini rejalashtirishda muammolarga duch kelishlari mumkin, chunki ba'zida aniq maqsadlar belgilab olish qiyin bo'ladi.

➤ **Ta'lim sifatining boshqarilishi:** O'z-o'zini o'qitishda ta'lim sifatini nazorat qilish qiyin bo'lishi mumkin, chunki o'quvchilar o'z bilim darajasini muvozanatlashmaydi.

➤ **Resurslarga kirish:** O'quvchilar ta'lim materiallariga kirish imkoniyati yo'qligida ham muammolar bo'lishi mumkin, bu esa o'z-o'zini o'qitishda to'siq tug'dirishi mumkin.

**7. Guruh ishlari:** O'quvchilar kichik guruqlarga bo'linib, muayyan mavzularda birgalikda ishlashadi. Guruh ishi kooperativ o'qitish prinsiplariga asoslanadi va o'quvchilar orasida fikrlash almashinuvi, muammolarni birgalikda yechish imkoniyatini taqdim etadi.

**8. Forumlar va muhokamalar:** Sun'iy intellekt quyidagi imkoniyatlarni taqdim etadi. O'qituvchilar va o'quvchilar onlayn platformalarda forumlar tashkil etish orqali fikr almashadilar. Bu, o'z bilimlarini va fikrlarini almashish, yangi g'oyalarni muhokama qilish va o'zaro yordam berish uchun qulay muhit yaratadi. Forumlar va muhokamalar distant ta'lim jarayonining ajralmas qismidir.

Ular o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasida o'zaro muloqot qilish, fikr almashish, savollar berish va muammolarni birgalikda hal etishga yordam beradi. Forumlar onlayn platformalarda tashkil etilib, o'quvchilarga yuqori darajada interaktivlikni ta'minlaydi. Bu, o'z navbatida, ta'lim jarayonida ishtirok etish imkoniyatini kengaytiradi.

**9. Simulyatsiyalar va o'yin asosida o'qitish:** O'quvchilarga murakkab tushunchalar yoki jarayonlarni simulyatsiya qilish imkoniyatini beruvchi interaktiv dasturlar. O'yin asosidagi yondashuv yordamida, o'quvchilar o'rganayotgan materialni qiziqarli va qiziqarli shaklda o'zlashtirishi mumkin. Simulyatsiyalar va o'yin asosida o'qitish metodlari ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va interaktiv qilishga qaratilgan. Bu metodlar o'quvchilarga nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash, muammolarni hal qilish va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyatini beradi.

**Ijodiy fikrlashni rag'batlantirish:** O'yinlar va simulyatsiyalar o'quvchilarni ijodiy fikrlashga, yangi yechimlar topishga va muammolarni hal qilishga undaydi

**O'zaro hamkorlikni kuchaytirish:** Ko'pgina o'yinlar va simulyatsiyalar guruhda ishlashni talab qiladi, bu esa o'quvchilarning o'zaro hamkorligini, fikr almashinuvini va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

#### **Simulyatsiyalar va o'yin asosida o'qitish turlari**

**Biznes o'yinlar va rolli o'yinlar:** O'quvchilar real biznes vaziyatlarini modellashtirish orqali qaror qabul qilish, strategik fikrlash va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

**Simulyatsion geymifikatsiya:** Ta'lim jarayonida o'yin elementlaridan foydalanish orqali o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, bilim darajasini oshirish va motivatsiyani kuchaytirish[2].

**Qiziqarli ta'lim:** O'yin elementlari va simulyatsiyalar ta'lim jarayonini qiziqarli va esda qolarli qiladi, bu esa o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi.

**Onlayn testlar va baholash:** O'quvchilar uchun onlayn testlar va baholash usullari tez-tez qo'llaniladi. Bu, ularning bilim darajasini xolis baholash imkonini beradi va o'zaro raqobatni oshiradi. Baholash jarayonida turli xil formatlarda savollar, jumladan, krossvordlar, testlar va ochiq savollar qo'llanilishi mumkin. Onlayn testlar va baholash usullari ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilimini baholash va o'rganganlarini qayd etish uchun samarali vosita sifatida ishlatiladi. Bu metodlar o'quvchilarga o'z ma'lumotlarini tekshirish, bilim darajasini oshirish va o'qituvchilarga o'z darslarini takomillashtirish imkonini beradi[3].

#### **Asosiy afzalliklari**

**6. Tezlik va samara:** Onlayn testlar natijalari tezda olinadi, bu esa o'qituvchilarga o'z dars rejalarini moslashtirishda yordam beradi.

**7. Moslashuvchanlik:** O'quvchilar testlarni o'z vaqtida va qulay joyda bajara oladilar, bu esa o'qish jarayonini yanada samarali qiladi.

**8. Avtomatlashtirish:** Testlar avtomatik ravishda baholanadi, bu esa o'qituvchilar vaqtini tejaydi va yanada samarali baholash imkoni yaratadi.

**9. Natijalarni tahlil qilish:** Onlayn platformalar orqali test natijalari oson tahlil qilinadi, statistik ma'lumotlar olinadi va o'quvchilarni individual darajada baholash imkoniyatini beradi.

**10. Interaktivlik:** O'quvchilarga qo'shimcha resurslar, misollar va vaqtning chegarasini belgilovchi qiyinchilik darajalari bilan interaktiv testlar taqdim etilishi mumkin[4].

### **Xulosa**

Distant ta'lim sohasida qo'llaniladigan pedagogik metodlar va foydalanuvchi tajribasi o'quv jarayonining muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omillar hisoblanadi. Sun'iy intellekt texnologiyalarining joriy etilishi distant ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqmoqda. AI yordamida o'quv jarayonini shaxsiylashtirish, baholashni avtomatlashtirish va o'quvchilarning o'rganish jarayonini chuqur tahlil qilish mumkin.

Onlayn formatda dars berish va ta'limot sifatini oshirish maqsadida o'qituvchilar interaktiv darslar, guruh ishlari, simulyatsiyalar va forumlar kabi ko'p turli metodlarni qo'llaydilar. Bu metodlar o'quvchilarga o'zaro muloqot qilish, mustaqil o'rganish va o'z vaqtini boshqarish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, internet va texnologiyalar orqali darslarni oson va qulay tarzda o'tkazish imkoniyati, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishga hamda ta'lim jarayonini qiziqarli qilishga yordam beradi[3]. Kelajakda sun'iy intellekt texnologiyalaridan keng foydalanish distant ta'lim tizimini yanada rivojlantirib, ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, distant ta'limning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi o'zaro muloqot, interaktivlik va o'qituvchi ta'limoti bilan shug'ullanishning to'g'ri yondashuviga bog'liq. Ushbu sohada o'qituvchilar va o'quvchilarning tajribalarini yanada oshirish, ta'lim jarayonini yangilash va innovatsion yondashuvlarni qo'llash muhimdir. Kelayotgan tadqiqotlar va tajribalar, distant ta'limni yanada takomillashtirishga yordam beradi va ta'lim sifatini oshiradi[2].

### **Foydalanilgan Adabiyotlar**

- [1] O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta Maxsus Ta'lim Vazirligi. (2021). "Distant ta'lim: nazariy va amaliy jihatlar". Ta'lim muammolari jurnali.
- [2] Ivanov, A. (2020). "The Impact of Distance Learning on Student Engagement". International Journal of Educational Technology.
- [3] Smith, J. (2021). "Pedagogical Methods in Online Education". Journal of Distance Education.
- [4] Research Center for Educational Technology. (2020). "Best Practices for Distance Education".